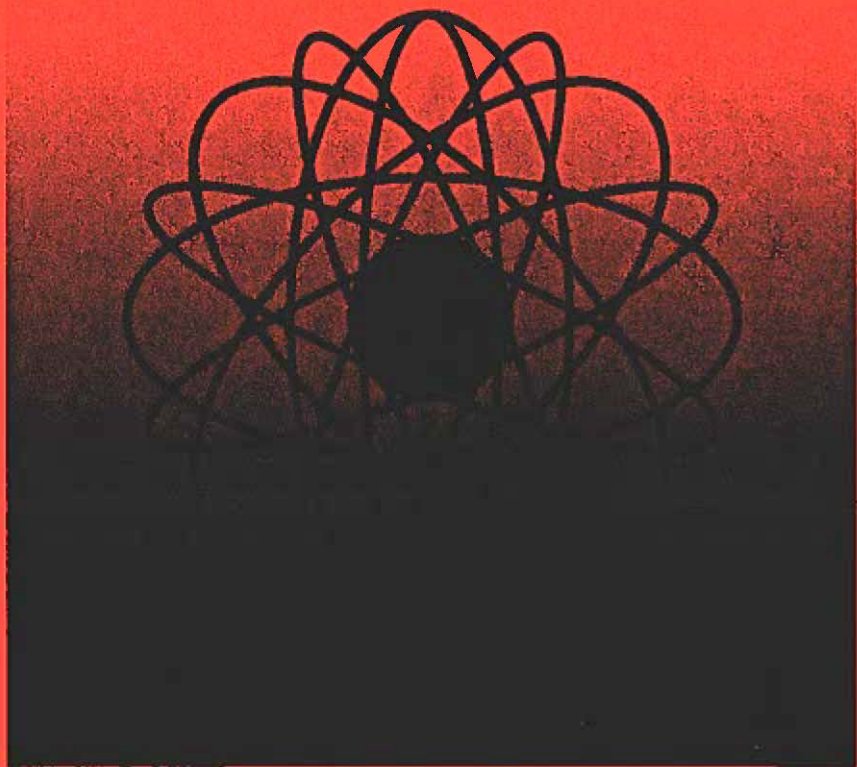

Faculteit Natuur- en Sterrenkunde

Fylakra

personeelsblad rond de Utrechtse fysica

42-ste jaargang, Alumninummer 10, (1998-2)

FYLAKRA nr. 292

FYLAKRA wordt uitgegeven voor de secties en afdelingen van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde van de Universiteit Utrecht

**42-ste jaargang, alumninummer 10 (1998-2)
December 1998**

Oplage: 1800

Hoofredacteur:

Gijs van Ginkel (DIN/MBF, *hoofredacteur*)

Eindredactie en vormgeving:

Jenny Andriese (BOZ)

Rudi Borkus (JI)

Redactie

Evert Landré (BUR)

Jaap Langerak (IGF)

Frans van Lunteren (IGG)

Gerard van der Mark (DIN/AGF)

Ada Molkenboer (JI)

Henk Mos (FCG)

Arjen Vredenberg (DIN/AGF)

Els Wolfs (JI)

Reproductie: Frans Choufoer, Drukkerij N&S

Redactieadres:

Redactie Fylakra, Minnaertgebouw kamer 116

Leuvenlaan 4, 3584 CE Utrecht

tel. 030-2531007, intern 1007, fax 030-2535787

email: Fylakra@phys.uu.nl

Dit is het alumninummer 10 van FYLAKRA, de tweede van 1998

Uw reacties en/of bijdragen kunt U doen toekomen aan de redactie van Fylakra, Faculteit Natuur- en Sterrenkunde, Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht, telefoon 030-2532361 of 030-2531007

Adreswijzigingen kunt U doorgeven aan Bureau OnderwijsZaken (alumni) Postbus 80195, 3508 TD Utrecht

Artikelen worden geplaatst onder verantwoording van de redactie

Inhoud:

Inhoud:	1
Geachte Lezer(es)	2
Professor Werner van de Weg	
<i>buitengewoon hoogleraar in Zuid Afrika</i>	3
In Memoriam: Prof. dr. P. W. M. Glaudemans	4
Jenny Andriesse: Boss van het BOZ	7
Professor Henk Lekkerkerker directeur van het Debye Instituut	8
Leuke reactie op artikel in alumninummer Fylakra	10
De opening van het Minnaertgebouw	12
De Minnaert publieksdag	17
Van der Linden met pensioen	21
Mimi Zeegers-Dekkers verlaat het BOZ.	23
"Zij is toch wel zeer begaafd"	
<i>opening van het Caroline Bleeker gebouw</i>	25
Dr. Henrik Rudolph, de eerste 'MUB-se faculteitsdirecteur	28
't Hooftthema, <i>column</i>	33
Nieuws uit het Debye Instituut, <i>nieuws uit de instituten</i>	35
In memoriam Prof. Dr. Cor van der Leun	38
Pieter Ullersma neemt afscheid	42
Dr. Kees Schram op bezoek	45
Piet Ullersma als promovendus	46
Piet Zeegers krijgt de zilveren medaille van de universiteit	50
Het IMAU, <i>nieuws uit de instituten</i>	56
De Universiteitsdag van 28 maart 1998	59

Geachte Lezer(es)

Voor u, geachte afgestudeerde van en/of gepromoveerde aan de faculteit Natuur- en Sterrenkunde van de Universiteit Utrecht, ligt alweer het *tiende* alumninummer van FYLAKRA, de Fysisch Laboratorium Krant, het personeelsblad van de faculteit. Voor sommigen onder u is dit de eerste kennismaking met het blad, bijvoorbeeld omdat zij zojuist afgestudeerd zijn, waarbij zij zullen ontdekken dat doorgaans in een alumninummer het beste van het beste staat uit de reguliere FYLAKRA's.

De redactie nam zich bij het verschijnen van het eerste alumninummer, in juli 1993, voor de alumni met ijzeren regelmaat een kijkje te geven in het reilen en zeilen van de faculteit. Daarin is de redactie tot nu toe geslaagd. Zeggen we niet zonder trots. Het is *niet* onze mening, het is die van de lezers. Die hebben zij laten neerleggen in *De Arbeidsmarktmonitor UU* van 1997 waaraan ik het volgende ontleen: *De bekendheid van het facultair alumniblاد Fylakra is groot: 82% krijgt het thuisgestuurd, waarvan het merendeel (80%) het ook leest.* En dan vooral de sterrenkundigen! Uit het onderzoek blijkt verder dat de universitaire alumniperiodiek *Illuster* (slechts) door 63% van degenen, die het blad ontvangen, wordt gelezen. FYLAKRA slaat dus niet zo'n slecht figuur!

Ook dit nummer is weer gevuld met een grote verscheidenheid aan artikelen uit de eerste vier dit jaar verschenen FYLAKRA's: helaas enkele betreffende de overleden emeriti Glaudemans en Van der Leun, maar ook verslagen van de opening van het gebouw MINNAERT en van de doop van het Caroline Bleeker Gebouw, in vroeger dagen ook wel de Subcentrale Werkplaats geheten. Piet Ullersma en Piet Zeegers namen afscheid. Verder maakt u kennis met de nieuwe columnist, wiens pennenvruchten titels dragen als *Uit 't Hooft*, *' Hooftthema* en *Hooftrekenen*. Tenslotte een korte impressie van de alumnidag 1998.

Ik wens u veel leesplezier!

Evert Landré,

Professor Werner van de Weg

Buitengewoon hoogleraar aan de University of Western Cape in Zuid Afrika

Prof. van der Weg is met ingang van 1 januari 1998 benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de University of Western Cape bij Kaapstad in Zuid Afrika. Bij deze leerstoel staat onderwijs en onderzoek op het gebied van zonnecellen centraal. De aanstelling van Werner van der Weg bestendigt een samenwerking, die al enkele jaren bestaat. Het zal zeker een nieuwe impuls geven aan de uitwisseling van stafleden tussen de Universiteit Utrecht en de University of Western Cape. Zo heeft prof. Knoesen van de Western Cape al meerdere malen gedurende een tijd in Utrecht gewerkt en is Jeike Wallinga naar Kaapstad geweest. De redactie van Fylakra feliciteert Werner van harte met deze benoeming.

Gijs van Ginkel

In Memoriam: Prof. dr. P. W. M. Glaudemans

Tijdens zijn vakantie is ten gevolge van een ongeval overleden

prof. dr. P. W. M. GLAUDEMANS

Emeritus hoogleraar in de Kernfysica van de Faculteit
Natuur- en Sterrenkunde, Universiteit Utrecht

Professor Glaudemans was gedurende vele jaren hoogleraar in de toenmalige vakgroep Kernfysica. Tevens was hij initiator en stimulator van de Computatieve Natuurkunde.

Wij gedenken met dank zijn vele inspanningen en bijdragen.

Faculteit Natuur- en Sterrenkunde,
prof. dr. J. E. J. M. van Himbergen,
decaan
dr. P. J. Th. Zeegers,
directeur

Professor Glaudemans is zijn studie in de wis- en natuurkunde aan onze universiteit in 1950 begonnen. Met een onderbreking voor militaire dienst legde hij in 1959 het doctoraalexamen natuurkunde af met bijvakken wiskunde en kernfysica.

Het moet april 1963 zijn geweest dat wij elkaar voor het eerst ontmoetten, toen ik in Utrecht kwam waar hij als promovendus werkzaam was. Hij werkte een suggestie uit die hem was gedaan door professor Bruce French, die een sabbatical jaar in Utrecht had doorgebracht. Het betrof het berekenen van spectra van atoomkernen om te onderzoeken of de zo berekende resultaten in overeenstemming waren met de experimentele waarnemingen.

Dergelijke berekeningen waren toen mogelijk geworden door de komst van de computer, en Piet Glaudemans was een pionier op dit gebied. Er waren toen twee computers in Nederland waarmee hij heeft gewerkt, de ZEBRA in Utrecht en de X1 in Amsterdam. Ze waren groot in afmetingen, maar hun capaciteit was niet te vergelijken met de computers die nu op bijna elk bureau staan, en ze waren langzaam. Hij heeft vele nachten doorgebracht bij de computer in Amsterdam, want in de nacht was de computer vaak vrij om in zijn

geheel te kunnen worden gebruikt. De invoer van programmatuur en gegevens, en vooral de correcties daarop, via de Flexowriter gingen veel omslachtiger in zijn werk dan thans het geval is. Het vereiste dan ook veel vindingrijkheid en doorzettingsvermogen een dergelijk project te voltooien. En dat is Piet Glaudemans gelukt.

In 1964 promoveerde hij cum laude bij professor Endt. Daarmee had hij de eerste stappen gezet op het pad van de schillenmodelberekeningen, in het Engels "shell model calculations". Na zijn promotie vertrok hij naar Rice University te Houston (Texas) in USA en keerde vervolgens na ook nog een verblijf aan ORNL te Oak Ridge TN na twee jaar terug in Utrecht. In 1971 werd hem de Koninklijke Shell-prijs toegekend. Zelf zei hij dat dat alleen maar was gebeurd omdat in de Engelse benaming van zijn onderzoeksgebied het woord "shell" voorkwam, maar wij wisten wel beter.

In 1973 werd hij benoemd tot lector, en in 1980 tot hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Hij heeft zijn activiteiten op het gebied van het schillenmodel in de latere jaren veel verder uitgebreid tot waarlijk grootschalige computerprojecten en hij heeft op allerlei plaatsen buiten Nederland de kiem gelegd voor verdere ontwikkeling. De steeds machtiger wordende computers boden hiertoe de gelegenheid, en hij zag die mogelijkheden. Van vele experimentele onderzoeksgroepen bereikten hem verzoeken nieuwe kernfysische meetgegevens te verklaren in termen van het schillenmodel en zo orde te scheppen in de veelheid van data.

De vele proefschriften die onder zijn leiding tot stand kwamen getuigen van zijn productiviteit op dit gebied, vooral ook door het enthousiasme dat hij op zijn promovendi wist over te dragen. De laatste jaren heeft hij zich sterk ingespannen voor een wijder gebied, dat van de computational physics.

Vele jaren heb ik met Piet kunnen samenwerken. Een lange periode van intense samenwerking betrof het schrijven van een boek over schillenmodelberekeningen. Dat waren jaren dat we elkaar heel goed hebben leren kennen, en waarin zijn werklust en doorzettingsvermogen duidelijk tot uiting kwamen.

Ik heb vooral Piet Glaudemans' werk naar voren gebracht. Dat was een heel belangrijk deel van zijn leven, met zijn kenmerkende enthousiasme voor en plezier in zijn vak. Uit onze samenwerking is een hechte vriendschap tussen ons gegroeid. Zijn plezier in zijn werk heeft, helaas, niet kunnen voorkomen dat zijn gezondheid hem ernstig in de steek heeft gelaten, waardoor hij vervroegd met emeritaat is gegaan. Hij heeft lang moeten vechten om zijn ziekte de baas te worden. De laatste tijd kon hij weer met plezier allerlei activiteiten ontplooiën. Zo had hij besloten zes weken naar Bali te gaan. Hij was een enthousiaste watersporter: hij zeilde graag en hij snorkelde graag. Op 28 januari is dat laatste hem noodlottig geworden.

Door zijn overlijden is mij een goede vriend ontvallen en heeft de fysische gemeenschap een toegewijde en zeer betrokken collega verloren.

P.J. Brussaard

Jenny Andriesse: Boss van het BOZ

Het is geen grapje, maar per 1 april a.s. zal Jenny Andriese Mimi Zeegers opvolgen als "boss van het BOZ", oftewel zij zal het hoofd worden van het Bureau Onderwijs Zaken van de faculteit.

Bijna 21 jaar was Jenny in dienst van de faculteit en haar werktijd is ten nauwste verweven met de Natuurkunde didactiek. Zij had dan ook een stevige psychische drempel te nemen voor dat zij eind 1997 besloot te solliciteren naar de vacature, die zou ontstaan na het vertrek van Mimi Zeegers.

Nadenken en veel praten daarover overtuigden Jenny om toch te laten weten, dat zij in was voor deze job. Toen was het snel gepiept. We zullen haar dan ook binnenkort frequent kunnen zien in de aquariumkamer naast het Minnaertmeer.

Jenny: veel succes en plezier met deze nieuwe baan.

Gijs van Ginkel

Professor Henk Lekkerkerker directeur van het Debye Instituut

Het Debye Instituut is samengesteld uit onderzoekssecties uit de faculteiten Scheikunde en Natuur- en Sterrenkunde. Tot 1997 was prof. Werner van der Weg wetenschappelijk directeur van het instituut. Afspraak is, dat een fysicus wordt opgevolgd door een chemicus en vice versa. Dat is nu dan ook het geval, want met ingang van 1 januari 1998 is prof. Henk Lekkerkerker aangetreden als wetenschappelijk directeur van het Debye Instituut.

Prof. Lekkerkerker (geb. 22-07-1946) werd op 1 juli 1985 benoemd tot hoogleraar in de Fysische Scheikunde bij de vakgroep Fysische en Colloïd chemie. Voor wie dat niet weet: dit Utrechtse onderzoek heeft nationaal en internationaal een zeer grote vermaardheid gekregen o.a. onder leiding van de hoogleraren prof. Overbeek en Vrij in het Van 't Hof Laboratorium aan de Catharijnesingel, en nu onder leiding van Lekkerkerker in het Kruytgebouw.

Voor meerdere fysici in onze faculteit is Lekkerkerker een goede bekende met name voor de statistisch fysici. Hij is een aantal jaren bestuurslid van het Debye Instituut geweest en kent dus het klappen van de institutionele bestuurszweep. Lekkerkerker is sinds 1 januari 1998 lid van de Raad van Bestuur van de FOM en heeft ook via die weg de nodige interacties met de facultaire fysici.

De nieuwe directeur is meteen de eerste week van januari in volle vaart begonnen aan een aantal klussen, die op aanpak lagen te wachten. Een bijeenkomst met het demissionaire instituutbestuur heeft plaatsgehad, waarbij lopende zaken en toekomstig onderzoeksbeleid de revue passeerden. In de nieuwe bestuursstructuur is het instituutbestuur niet meer aanwezig.

Prof. Lekkerkerker wil gaan werken met een dagelijks bestuur bestaande uit de wetenschappelijk directeur, de managing-director (Gijs van Ginkel) en een bestuurslid afkomstig uit de faculteit Natuurkunde (nog niet bekend). Voorts is hij voornemens tweemaal per jaar een overleg te organiseren met de werkgroepgeleiders uit het instituut. Dit gremium zal fungeren als een interne instituutadviesraad. Hoewel hij geen personeelslid is van onze

faculteit is zijn interactie daarmee zo intensief, dat wij het goed achtten om hem via Fylakra bij u te introduceren.

Gijs van Ginkel

Prof. Dr. Henk Lekkerkerker

Leuke reactie op artikel in alumninummer Fylakra

Op 26 februari jl. kreeg Ada Molkenboer via email onderstaande reactie naar aanleiding van het Fylakra Alumninummer, dat in januari jl. was verzonden. Het leek ons leuk deze af te drukken. Hieronder volgt de brief.

Geachte Mevrouw Molkenboer,

Mijn vrouw krijgt tegenwoordig het Utrechtse Alumni blad toegestuurd, en ik trof daarin het artikel over het nieuwe gebouw van de Faculteit Natuur- en Sterrenkunde, en ook de vermelding dat er een R.J. van de Graaff laboratorium is.

Het is een bijzonder idee dat ik af en toe met de zoon van Robert Jemison van de Graaff per email in verbinding sta. Ik werkte aan een promotie in bodemkunde op Cornell University (1963-68) toen iemand mij attent maakte op de fysicus bij het MIT in Boston die de zelfde achternaam had als ik. Ik zocht hem op in Who is Who en zag dat hij in Alabama was geboren. Ik was lang van plan om hem aan te schrijven, maar wachtte net te lang. Ineens zag ik zijn obituary in de New York Times.

Ongeveer tien jaar geleden werd mijn moeder, die in Den Haag woont, benaderd door ene Peter van de Graaff, ook uit Den Haag, die bezig was met het samenstellen van een genealogie. Ik zocht hem op toen ikzelf op bezoek was in Nederland en zag dat hij gegevens had dat ene Sebastiaan van de Graaff die in India geboren was (vader bij de OIC) in 1800 naar Amerika was vertrokken, en daar het volgende jaar met ene Jane Steele in het huwelijk trad. Er zou een zoon zijn geboren. Maar Peter had geen verdere gegevens.

Omdat ik via Amerika naar

Australië terug reisde beloofde ik dat ik in Amerika zou zoeken naar de naam van de Graaff. Ik vond in Houston een oliegeoloog met die naam, en toen ik hem belde vertelde hij me dat zijn broer die tandarts was in Chicago wist van een longarts, William Boyden van de Graaff, die geen relatie was van hun familie. Ik schreef een brief met meerdere gegevens over de van de Graaff familie, die ik inmiddels van Peter had gekregen. Die vond zijn weg naar William Boyden, en ineens had ik een brief van een nicht van hem, Patricia van de Graaff, met de aanhef "Dear cousin".

Patricia had de Amerikaanse tak uitgezocht en was tenslotte ook in Holland beland, bij de voorouders van dezelfde Sebastiaan. In Amerika hadden de van de Graaff'en zich nogal ingespannen voor het zuiden tijdens de burgeroorlog. Patricia heeft daar documentatie van. Twee jaar later was mijn dochter in Amerika en kwam door Boston, en heeft toen gezellig met Patricia gedineerd.

De van de Graaff / Messemackes van de Graaff genealogie is nu beschreven in een boekje dat jaarlijks wordt uitgegeven door het Nederlands Patriciaat, en er is niemand zoek, behalve ene G.H.J van de Graaff die zijn vrouw in Zuid Afrika heeft verlaten en bigamie heeft gepleegd, en nu waarschijnlijk onder een andere naam in Australië woont, ik denk in Queensland.

De eerstvolgende keer dat ik in Nederland ben zal ik eens langs het gebouw gaan wat naar Robert Jemison is genoemd. Ik zou wel eens wat meer willen weten over zijn werk en leven.

Met vriendelijke groeten,

Ir. Robert H.M. van de Graaff, PhD
80 Brucedale Crescent
Park Orchards (voorstad van Melbourne), Vic., 3114
Australia

NB. Foto laat een vroege Van de Graaff generator zien, gedemonstreerd door Robert J. zelf.

Foto eigendom van MIT,

Opgehaald van website <http://www.mos.org/sln/toe/history.html>

De opening van het Minnaertgebouw

5 Maart zou het zover zijn. Het Minnaertgebouw zou worden geopend. Met bezwaard hart leefden we naar het moment suprême toe. Wat zou het worden. Eén uur slaapverwekkende toespraken of toch twee. Lintje doorknippen, nog meer toespraken en een borrel toe.

Al voor drieën bleek dat scenario naar de prullenbak verwezen te moeten worden. De hal hing vol rook. De vijver was bezet door met lieslaarzen uitgeruste muzikanten, tientallen lampen stonden opgesteld en touwen hingen aan het plafond. Voorbereiding voor een spetterende opening?

De architect J.W. Neutelings

Het begon met koffie om drie uur in de kantine waarna we om half vier plaats konden nemen in de bovenzaal. Stampvol was het, er moesten zelfs mensen blijven staan. De eerste spreker was de bouwheer zelf. Hij hield het kort, bedankte de geëigende personen die hadden meegeholpen aan ontwerp en realisatie van het gebouw, heette de aanwezige familie van de naamgever hartelijk welkom, verontschuldigde zich bij voorbaat voor de vergeten lieden en ontpopte zich verder als spreekstalmeester door de ruimtes tussen de volgende sprekers vol en

aan elkaar te praten.

De volgende spreker was, onvermijdelijk, collegevoorzitter Veldhuis. Hij hield een betoog over de samenwerkende onderzoekers van de verschillende faculteiten, knuffelend en wel bij samenkomsten in het Minnaert, babbelde wat over schermutselingen tussen Universiteiten en NWO, daarbij veelvuldig de aanwezige voorzitter van die club aansprekend en oreerde verder nog wat de ruime zaal in.

Dhr R.J. van Duinen

Hierna kwam de architect zelf aan het woord. Hij verhaalde over Minnaert, man en gebouw en de overeenkomsten daartussen. Ging in op de verschillende opvallende contrasten in het gebouw: licht-donker, klein-groot, koud-warm, binnen-buiten en wat dies meer zij. Speciaal haalde hij nog de samenwerking aan tussen de opdrachtgever (3 mensen van de UU, Hans de Leeuw, Arjen Sikkema en P. Zeegers) en hemzelf uit welke synergie het Minnaert werd geboren. Een vreemd viermanschap waaruit hij inspiratie putte voor het gebouw.

De laatste spreker was Dhr R.J. van Duinen, voorzitter van het NWO. Hield een prachtverhaal en wat mij daarin bijzonder aansprak was de lengte. Na een kwartiertje hield hij het voor gezien en na enige huishoudelijke mededelingen van Piet Zeegers werden we naar de hal gedirigeerd.

Een deel van de zanggroep Divina (foto Evert Landré)

Dhr van Duinen beklom één van de trappenhuisverhogingen (podium), sprak nog wat inspirerende zinnen en verklaarde het gebouw voor in gebruik genomen door een draai aan een knop.

Daarop werden diverse gekleurde lampen ingeschakeld die op de muur schenen, uit de knuffelhoeken kwam een groep zangeressen die, a capella zingend, het andere trappenhuis beklommen. Na een fantastische uitvoering van een mij verder onbekend lied daalden zij weer af waarna wij verwachtingsvol wachten op de komende gebeurtenissen.

Kleinkind van Minnaert?

Die kwamen snel. Binnen werd de ruimte gevuld met rook en buiten, op de daktuin, flikkerden lichten, werd vuurwerk afgestoken en probeerden vier danseressen, ritmisch bonkend op de maat van de

Vuurwerk, rook en danseressen op het dak

Foto Evert Landré

muzikanten die oermuziek ten gehore brachten achter in de vijver, zich een weg door de ruiten naar binnen te banen. Toen het vuurwerk was uitgebrand en ik verwachtingsvol naar de ramen bleef staren over wat er verder nog zou komen was intussen een mooi geschminkte en uitgedoste acrobate via een touw in de trapeze geklommen en voerde de acrobatische toeren uit die getuigden van een perfecte lichaamsbeheersing onder de tonen van een lied, door een al even prachtige aangeklede zangeres ten gehore gebracht.

En nog was het niet ten einde. Terwijl een meisje door het water rennend, schalen aanstak die met geweld ontbrandden, kwamen uit de spelonken van het Minnaert ondergrondse wezens tevoorschijn die met haast mystieke bewegingen het podium beklommen en daar hun dans volvoerden. Rook omlijstte het geheel en vanuit de gaten op het dak werd een brandende schaal uitgespoten. Als sluitstuk kwam een gondel de vijver overvaren met aan het roer een muzikant die met draaiorgel en trompet voor een passend eind van de voorstelling zorgde. Na afloop was er een borrel die door alle aanwezigen goed werd aangesproken. Daarbij was de zanggroep Divina (ook U kunt ze inhuren, inlichtingen bij Marjolein Vollebregt, tel. 4259) die de voorstelling had geopend ook aanwezig en vertolkte daar haar repertoire aan a capella liederen wat voor een leuke sfeer zorgde in die grote ruimte.

De 'Waterband', de drummer verscholen achter het bekken

Al met al was het een indrukwekkende opening van een schitterend gebouw.

Rudi Borkus.

De Minnaert publieksdag

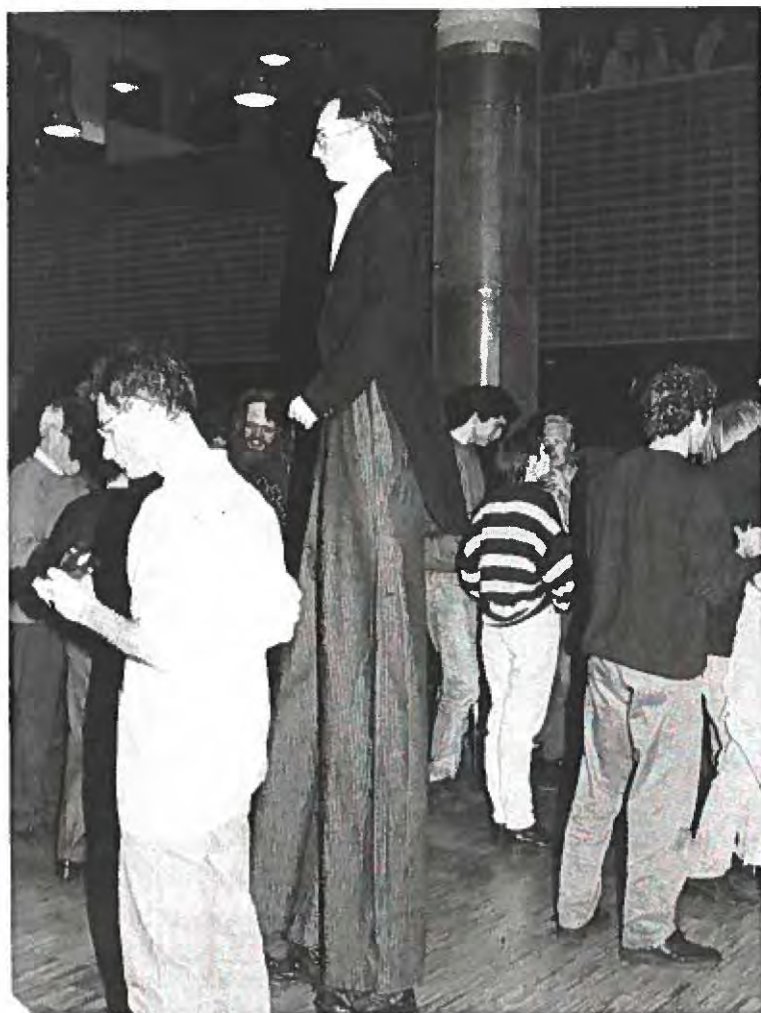
Vrijdag 6 maart 1998 was er in het kader van de officiële ingebruikname van het Minnaertgebouw de publieksdag voor medewerkers, studenten en andere belangstellenden. Programma onderdelen waren de opening van de tentoonstelling van oude boeken en instrumenten op initiatief van het Natuurkundig Gezelschap, een Engelse high tea met muffins in de kantine, een compilatie van de muzikale bijdragen de afgelopen week, afgesloten door de primeur van het facultaire cabaret 'Vrij, Vrijer, Vrijst' waarover tot de tweede en laatste voorstelling op 2 april geen verdere mededelingen mogen worden gedaan, en een borrel met muzikale bijdrage van de band Cooker Hood en gelegenheid tot een swingende dans.

De Cooker Hood Band (Foto Evert Landré)

Om bezoekers van buiten in de gelegenheid te stellen om het Minnaertgebouw te bekijken was er op verzoek van de organisatie van de 'publieksdag' door ondergetekende een 'rondleiding op papier' samengesteld en bij de portiersloge neergelegd. De bezoekers konden zo op eigen gelegenheid en in hun eigen tempo het gebouw bekijken en na afloop in de kantine op uitnodiging van de faculteit een kopje koffie of thee drinken. Van de honderd rondleidingen was ongeveer driekwart aan het einde van de dag meegenomen en na een week

waren ze allemaal op. Dat betekent toch zo'n honderd bezoekers die een wandeling door het Minnaert gebouw hebben gemaakt.

Mensen van een theatergroep vermaakten de aanwezigen met hun kunsten (foto Evert Landré)

De tentoonstelling

Het Natuurkundig Gezelschap is in 1818 opgericht en had tot doel wetenschappers in de gelegenheid te stellen hun onderzoek te doen. Het Gezelschap stelde daartoe de benodigde instrumenten ter beschikking. Het lidmaatschap was destijds heel duur, wel twaalf gulden per jaar. Anno 1998 is dat tien gulden per jaar!! De instrumenten behoorden dus toe aan het Natuurkundig Gezelschap en werden in 188 per contract overgedragen aan het Universiteitsmuseum. Echter de instrumenten raakten in de vergetelheid tot de conciërge van het Fysisch Lab aan de Bijlhouwerstraat ergens rond 1919 overleed. Deze ongetrouwde dame woonde in het lab en had een achterkamer waar de bewuste instrumenten bewaard werden. De combinatie achterkamer en 'juffrouw' zoals dat destijds werd genoemd, maakt duidelijk waarom het bestaan van de instrumenten niet meer bekend was. Geen heer kwam ooit in haar kamer, laat staan in de bewuste achterkamer.

Belangstellenden bekijken één van de vier vitrines (foto Evert Landré)

De heer Van Cittert ontdekte deze schat aan antieke instrumenten en werd, gesteund door de collega's waaronder Ornstein, in de gelegenheid gesteld om een beschrijving van deze unieke verzameling

te gaan maken. Deze gemeenschap van jonge fysici zag het belang van de bijzondere collectie gelukkig in. In veel andere universitaire gemeenschappen zijn dergelijke collecties niet bewaard. Utrecht heeft mondiaal gezien een vrijwel unieke verzameling. Er zijn in totaal tien tot vijftien vergelijkbare collecties.

In de twintiger jaren is de verzameling nog verder uitgebreid. In het begin van de vijftiger jaren werd Van Cittert directeur van het Universiteitsmuseum dat toen aan de Trans, achter de Dom was gevestigd. De collectie werd ook toen nog voortdurend aangevuld.

Tot slot van de openingsbijeenkomst was er nog een demonstratie van een elektriseermachine. Jan Dijman wekte statische elektriciteit op waarmee hij een zonnerad liet draaien en belletjes deed rinkelen. Met diezelfde statische elektriciteit kun je ook een glas water elektriseren en door het drinken van water een schokje op de tong veroorzaken. In vroeger tijden werd deze proef gedemonstreerd met brandewijn met een hoog alcohol percentage, de brandewijn ontbrandde bij het geringste vonkje spontaan.

De driehoek gesloten

Het is goed om te zien dat het instrumentarium dat het Natuurkundig Gezelschap in 1889 overdeed aan het Universiteitsmuseum en daarmee de basis legde voor het museum, nu onder supervisie van dat ze de museum tijdelijk weer terug is tussen de 'nazaten' van hen die er destijds hun onderzoek mee verrichtten. De driehoek Natuurkundig Gezelschap - Universiteitsmuseum en facultaire gemeenschap is er gesloten. Zoals de voorzitter van het Natuurkundig Gezelschap bij de opening sprak: "Alle reden een kijkje te nemen bij deze tentoonstelling van oude instrumenten in een modern gebouw, tot stand gekomen dankzij de bereidwilligheid van het Universiteitsmuseum, dat hiermee helpt het glorieuze verleden van de faculteit te belichten voor medewerkers EN studenten

Ada Molkenboer

Van der Linden met pensioen

Na meer dan 40 dienstjaren heeft de heer Van der Linden de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. In zijn lange carrière als elektronicus heeft hij gewerkt voor verschillende hoogleraren van de faculteit Scheikunde die de meesten van ons slechts uit (zijn) verhalen over die tijd kennen. Onlangs heeft hij in een terugblik in de Fylakra zijn lange loopbaan en bevindingen in de achterliggende jaren op onnavolgbare wijze beschreven en ik zal daarom hier niet proberen een overzicht van zijn loopbaan te geven.

Het echtpaar van der Linden, foto Gijs van Ginkel

Zijn vak, elektronicus, is in de afgelopen 40 jaar sterker veranderd dan dat van de meeste van zijn collega's. De opmars van apparatuur met silicium heeft alles veel kleiner en gecompliceerder gemaakt. In de 12 jaar dat ik met de heer Van der Linden heb mogen samenwerken is mij duidelijk geworden dat hij in staat is geweest met zijn tijd mee te gaan: kapotte computerbesturingen werden met evenveel gemak en deskundigheid geanalyseerd en gerepareerd als klassieke elektronica.

Als er maar een schema was, kon elk apparaat gerepareerd worden. Daarnaast heeft hij veel apparatuur gebouwd of aangepast aan de behoefte van de gebruiker, meestal een dankbare promovendus. Al ging hij met zijn tijd mee, toch kon er soms een lichte voorliefde voor de elegante elektronica uit de oude tijd bespeurd worden. In ons elektronicamagazijn staan hiervan nog vele stille getuigen die eigenlijk net iets nauwkeuriger of betrouwbaarder zijn dan wat er nu gemaakt wordt. Vanwege hun pensioengerechtigde leeftijd heeft Van der Linden velen van hen recentelijk laten vertrekken.

Bij de meeste lezers van de Fylakra is Van der Linden vooral bekend door zijn fraaie portretfoto's bij de verhalen in dit blad. Velen van ons hebben menig uurtje met hem in de donkere kamer doorgebracht, eerst bij de opname en vervolgens bij het bekijken en bespreken van het resultaat. Tussendoor passeerden filosofische onderwerpen van uiteenlopende aard de revue. Het uiteindelijke resultaat van de foto's was altijd perfect. Wat niet goed was in zijn ogen werd resoluut verscheurd en in de prullenmand gegooid, al vond het onderwerp van de foto het best mooi en zeer geschikt als gift voor een familielid. Net als bij zijn bezigheden als elektronicus, werd het fotografische werk van Van der Linden gekenmerkt door talent, gedrevenheid en perfectionisme. Het resultaat van zijn "hobby" is een unieke collectie van portretfoto's van medewerkers van de faculteiten Scheikunde en Natuurkunde in de afgelopen decennia. Tijdens de receptie in verband met het afscheid van de heer Van der Linden sprak John Kelly enkele woorden en hij opperde het plan om de portretfoto's tentoon te stellen. Laten we hopen dat dit in de nabije toekomst gebeurt.

Een taak die Van der Linden eveneens nauwgezet uitvoerde was het organiseren van de jaarlijkse verkiezingen voor het vakgroepbestuur. Zijn vertrek valt samen met de invoering van de MUB en deze verkiezingen zijn daardoor niet langer nodig. Voor het uitvoeren van deze taak zullen wij hem daarom niet missen. Wel zullen we hem missen als een bekwaam elektronicus, een unieke fotograaf en een goede collega. Wij hopen dat hij nog lang van zijn pensioen zal genieten en wensen hem en zijn vrouw het allerbeste toe!

Namens de collega's bij Gecondenseerde Materie,

Andries Meijerink

Mimi Zeegers-Dekkers verlaat het BOZ.

Het hoofd van de studentenadministratie (BOZ) heeft ons verlaten. Via een afscheidsfeestje in het Mathias van Geuns gebouw heeft ze, samen met haar familie, haar naaste medewerkers uitgezwaaid. Dory Seuren schrijft namens het BOZ een verslag.

24 maart jongstleden. Een pril voorjaarszonnetje nodigt uit om deze dag tot een feest te maken. Wij, de BV-ers -ook wel bekend als de BOZ-vrouwen-, zijn er helemaal klaar voor. Opgewekt worden de laatste voorbereidingen getroffen voor een gezellig samenzijn met Mimi, haar familie en andere genodigden. We gaan op weg naar restaurant Bologna waar alles voor de ontvangst in gereedheid is gebracht.

Na aankomst daar krijgt Mimi, zijnde het feestvarken, een corsage opgespeld en een bos bloemen overhandigd. Het feest kan beginnen. Een feest wordt het. De stemming zit er al meteen in. De genodigden zetten Mimi nog meer in de bloemetjes en zorgen dat de tafel vol cadeaus komt te staan.

Het Liber Amicorum wordt overhandigd door Anny de Jong (foto Evert Landré)

Natuurlijk is er ook nu weer een "officieel programma". Als eerste wordt iets aangeboden dat voor Mimi als een echte verrassing komt. Een heuse CD, helemaal alleen voor haar samengesteld door haar collega's van het BOZ. Met muziek die zij bij Mimi vinden passen of die betrekking heeft op een voorval uit haar leven. De titel spreekt voor zich: -BOZboss forever-. Om de CD compleet te maken is er een tekstboekje bij. Op de hoes een groepsfoto van degenen die dit alles aanbieden.

Wat later die middag houdt Frans Habraken een korte toespraak en biedt daarbij een mand met cadeaus aan. Uiteraard zeer nieuwsgierig naar de inhoud wil Mimi direct beginnen met uitpakken, doch er wordt haar een halt toegeroepen omdat men haar eerst, tweestemmig en uit volle borst, wil toezingen. Één regel uit het couplet, met een herhaald noemen van Mimi's naam, werkt op de lachspieren van de aanwezigen. Dubbele gezelligheid.

Terwijl iedereen geanimeerd geniet van een hapje en een drankje bekijkt Mimi, verlegen wordend, al het moois in de mand. Ze was zeer getroffen door het "Liber Amicorum" omdat daar een enorme persoonlijke inzet uit sprak van diegenen die het hadden samengesteld: de BOZers en de Juliussen". Tegen het einde van de middag vraagt Piet Zeegers even het woord. Hij besloot met de woorden dat hij hoopte ook in de toekomst het scheidende hoofd nog eens tegen te komen.

In haar dankwoord refereerde Mimi aan het feit dat de toiletten nog niet voorzien waren van spiegels (welbekend bij de bewoners van de eerste etage van het MG) en dat het BOZ ten einde raad zelf een passpiegel heeft opgehangen in de damestoiletten, wat zeer de jalousie opwekte van de heren. (hoe zijn ze dat te weten gekomen???) Als troost wilde ze de heren op de valreep een spiegel aanbieden, wat enige hilariteit veroorzaakte toen die tevoorschijn kwam, want net die ochtend waren er mooie ronde spiegels aangebracht in zowel dames- als herentoiletten.

Als uitsmijter werd door de ganse goegemeente uit volle borst het lied "als ik boven op de Dom sta", gezongen. Dat was een zeer vrolijk einde van een naar haar eigen zeggen "zeer geslaagde middag".

Dory Seuren. (BOZ-medewerkster)

"Zij is toch wel zeer begaafd"

(De doop van het Caroline Bleeker Gebouw)

Zoals in de vorige FYLAKRA werd aangekondigd vond op 23 april jl. de naamsverwisseling plaats van IGF-gebouw tot Caroline Bleeker Gebouw. Waarom, daarover is genoeg geschreven: dit voorjaar verscheen immers het resultaat van een volstrekt uit de hand gelopen hobby van Fylakra-hoofdredacteur Gijs van Ginkel - een heuse, prachtig geïllustreerde biografie van Caroline Bleeker. FYLAKRA besteedde daaraan aandacht en was nu, o.a. in de persoon van Evert Landré, aanwezig bij de "omdoop". De foto's zijn van de auteur.

De stemming zat er al meteen goed in in zaal 102 van het BBL, waar de gasten, die vermoedelijk *allemaal* positief hadden gereageerd op de uitnodiging (veel oud-medewerkers van de optische fabriek van mevr. Bleeker in Zeist, die het feest terecht zagen als een reünie), samenstroombden. Gemiddelde leeftijd? Aanvankelijk duidelijk boven de 65; later, toen iedereen er was, lager. Herinneringen werden opgehaald bij de koffie met cake, de speciale aflevering van GEWINA (zie voor uitleg de op-een-na-laatste alinea van dit verslag) ging vlot van de hand, evenals de kleine monografie, die onder redactie van Gijs van Ginkel was verschenen.

Foto 1

De eigenlijke feestelijkheden begonnen, na korte inleidingen van IGF-hoofd Jaap Verkerk en faculteitsdirecteur Piet Zeegers, met een met lantaarnplaatjes verluchtigde lezing over het leven en werk van Caroline Bleeker door haar biograaf. Die werd gehouden in zaal 105 van het BBL, de enige zaal die groot genoeg was om alle toehoorders te huisvesten. Na Gijs van Ginkel sprak Jaap Verkerk over recent ontwikkelde en nieuw te ontwikkelen instrumentatie waarna de aanwezigen zich via de loopbrug begaven naar de aan het einde daarvan gelegen hal in het IGF-gebouw, waar zij via een monitor getuige konden zijn van de naamsonthulling van het Caroline Bleeker Gebouw (*zie foto 1*).

Vervolgens was het de beurt aan CvB-lid mevrouw B.E. van Vucht Tijssen om het door Marleen van Dijk gemaakte portret van mevr. Bleeker, dat in de hal was opgehangen, te onthullen (*zie foto 2*). De kunstenares gaf daarop een toelichting op het portret, waarop ook de naam prijkt van prof. Zernike, de uitvinder van de fasecontrastmicroscopie (Nobelprijs voor natuurkunde 1953), die op zijn aanwijzingen in Zeist werd vervaardigd.

Foto 2

Jaap Verkerk bood mevr. Van Vucht Tijssen en Piet Zeegers een in geitenleder gebonden exemplaar aan van de Bleeker-biografie van Gijs van Ginkel, die er zelf ook één in ontvangst mocht nemen (*zie foto 3*).

Men zakte een verdieping, niet om door te zakken, maar om onder het genot van het traditionele glaasje en hapje oude bekenden te ontmoeten en om de tentoonstelling te bezichtigen die door Gijs van Ginkel en Ad van Gameren was ingericht vier vitrines vol apparatuur en een vitrine met lezenswaardig materiaal.

De organisatie had een groot aantal herdrukte exemplaren laten neerleggen van **GEWINA** (tijdschrift voor de geschiedenis van de wiskunde en de natuurwetenschappen) 1997 nr.4, een themanummer over wetenschappelijke vrouwen. Het vond gretig aftrek en het deed de **FYLAKRA**-redactie deugd dat de reeks artikelen in **FYLAKRA** over de bètavrouwen als bron was gebruikt bij één der bijdragen.

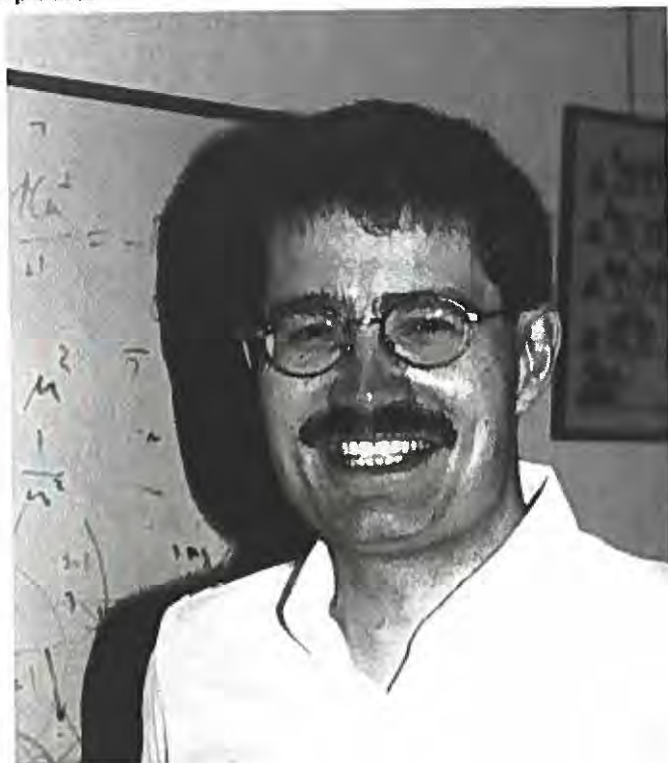
Foto 3

Het bleef nog lang gezellig in de grote werkhal van het IGF.....hoho: Caroline Bleeker Gebouw. Iedereen was getuige geweest van een fantastisch initiatief om de naamgeving te verrijken met zo'n programma!

Evert Landré

Dr. Henrik Rudolph, de eerste 'MUB-se faculteitsdirecteur

Op 24 april bereikte ons via E-mail het bericht van de decaan, dat Henrik Rudolph per 1 juli a.s. Piet Zeegers zal opvolgen als directeur van de faculteit. Het bericht sloeg in als een bom: niemand die er van tevoren iets van wist, nou ja niemand. De naar schatting 200 personeelsleden, die vertrouwelijk ongeveer een half jaar geleden te horen hadden gekregen, dat Henrik onze nieuwe man zou zijn, hadden dat vertrouwen niet beschaamd en er alleen fluisterend en zonder zijn naam uit te spreken met andere ingewijden over gepraat. Het is duidelijk: de faculteit kan een geheimpje bewaren en complimenten zijn hier op zijn plaats.

De redactie toog uiteraard direct na het officieel bekendmaken van het nieuws op pad voor een gesprek met Henrik. Dat vond plaats in Henriks kamer op de vijfde verdieping van het BBL. Op basis van dat gesprek ontstond het volgende beeld.

Henrik is geboren en getogen in Kopenhagen, waar hij opgroeide tot en met zijn universitaire opleiding. Daarna vertrok hij voor zijn promotie onderzoek naar Caltech in Pasadena (Californië). Aansluitend aan zijn onderzoek in Pasadena werkte hij enige tijd als postdoc aan de University of Southern California in Los Angeles. Daar kreeg hij lucht van een stafpositie bij de Utrechtse Atoom en Molecuulfysica, die op zijn onderzoekslijf geschreven was. Die baan kreeg hij, waardoor hij in Utrecht belandde. Daar heeft Henrik nu een aantal jaren onderzoek en onderwijs gedaan en mijn vraag was uiteraard: waarom koos je voor een combinatie van 0,6 directeursbaan en 0,4 onderzoek? Het antwoord lag natuurlijk voor de hand: omdat Henrik dat wel zag zitten. Hij wordt geen directeur als Piet Zeegers in die zin, dat zijn takenpakket kleiner zal zijn. Zo zal hij geen activiteiten als bouwheer hebben. Daardoor is het mogelijk om gedurende twee dagen per week onderzoek te blijven doen. Henrik treedt aan als eerste directeur onder de MUB. Volgens de wet heeft de decaan de bestuurlijke eindverantwoordelijkheid, maar die mandateert een aantal bevoegdheden aan de directeur. Henrik krijgt dan ook hetzelfde facultaire takenpakket als Piet Zeegers nl. de verantwoordelijkheid voor de diensten: IGF, de Facultaire Computer Groep, de Facultaire Versnellers, Financiële Zaken, Personeelszaken, Gebouwbeheer, Bureau Onderwijs Zaken, (Cryogene) gassen, de postkamer en de reproductieafdeling.

Gevraagd naar nieuwe plannen antwoordde Henrik, dat hij meer in evolutie gelooft als in revolutie. Hij voelt er niets voor om de zaak op de kop te zetten bij zijn aantreden als directeur. Verder uitgedaagd gaf hij te kennen, dat hij geen voorstander is van leeftijd als beoordelingsaspect, maar functioneren/inzet/vermogen/capaciteiten. Henrik verklaarde 100% achter emancipatiebeleid te staan. Over zijn eigen ideeën op dit ogenblik wilde hij liever nog niet praten, omdat hij die niet voldoende rijp acht. Doorgevraagd kwam toch een ideaal op de proppen: een klantvriendelijke faculteit met een lage drempel bij binnenkomst en bij vertrek de informatie, die de klant wilde. Verder spraken we nog over verschillende soorten leiderschap en communicatie. Volgens Henrik moet je als directeur zonodig hard en

Zoek de 10 verschillen

1

2

Foto 1) De komende directeur met Henk Dijkerman (rechts)

Foto 2) De vertrekkende directeur geflankeerd door J. Hoogeboom en Ben Duran, foto OMI, 1982

autoritair kunnen zijn als medewerkers niet naar behoren werken/handelen.

Naar aanleiding van mijn opmerking, dat facultaire medewerkers af en toe zeggen: het bestuur, bestaat dat nog, want we horen er nooit wat van, gaf Henrik aan, dat hij de faculteit beschouwt als een superinstituut wat betreft de communicatie met de medewerkers. Om intensiever met de medewerkers te communiceren wil hij in de vormgeving van de informatieverstrekking niet veel veranderen, maar wel in de hoeveelheid informatie bijvoorbeeld op het gebied van de personele informatie. Hij ziet vooral een gebrek aan communicatie in de facultaire instituten en hij wil zich inspannen om daar de informatie voorziening te optimaliseren. Ook wil hij geen overmatige geheimzinnigheid over nieuwe plannen en ontwikkelingen in de faculteit.

Ik legde een jeugdfoto van Piet Zeegers naast een recente foto van Henrik en de overeenkomsten waren verbluffend: beiden zwart besnord, een zelfde soort coupe en beiden bebrild. Daar houdt de gelijkenis wel zo'n beetje op, want Henrik arriveert dagelijks gehuld in aërodynamisch fietspak, dat net boven de knie is afgesneden, op het hoofd een snelle fietshelm en de handen geschoeid met fietshandschoentjes (u weet wel van die handschoenen met afgeknipte vingers). Alvorens op de fiets te stappen worden de oorschelpen van de walkman geïnstalleerd en dan krijgt de fiets er van langs. Piet Zeegers heeft een andere entree. Hij arriveert dagelijks per automobiel, meestal gekleed in stropdas, colbert enz. en in de hand een tas geklemd. De verschillen zijn duidelijk. Ook bij het maken van afspraken zijn de verschillen opvallend: Henrik noteert zijn afspraken in een elektronische agenda, terwijl Piet de zijne aan het papier toevertrouwt.

Het is duidelijk: met Henrik krijgen we een directeur met een nieuw en eigen gezicht. We wensen hem veel succes, wijsheid en inspiratie en we spreken tevens de wens uit, dat zijn vrolijkheid, vriendelijkheid en toegankelijkheid niet door allerlei managementcursussen de nek zal worden omgedraaid.

Gijs van Ginkel

Foto op de volgende bladzijde: een aërodynamische directeur

N.B. Foto's van de hand/uit archief van auteur

't Hoofthema

Deze keer was het geen crack-mail waarmee het doornemen van de ochtendpost werd opgevrolijkt. Wel zat er een pakketje bij dat de vorm had van een boek. Ik krijg wel vaker een boek toegestuurd. Gewoon, omdat ik het heb besteld (maar meestal ben ik dat al lang weer vergeten als het eindelijk arriveert), of, en dat komt vaker voor, omdat een auteur zo attent is mij met een gratis exemplaar van zijn oeuvre te verblijden.

Dit laatste bleek hier het geval te zijn. De auteur was Lawrence Krauss van de Case Western University. Hij is een bekende van mij, die destijds fenomenologische studies maakte van het Standaardmodel voor de elementaire deeltjes en de kosmologie. Ik wist toen dat hij met een boek bezig was. Als fan van 'Star Trek' heeft hij zich verdiept in iets dat hij "The Physics of Star Trek" noemt. Waarom ik nu juist een exemplaar krijg toegestuurd is niet moeilijk te verklaren: het is de kersverse vertaling in het Nederlands, en ik ben één van de weinige Nederlanders die hij kent. De vertalers meenden dat met die titel moest zijn bedoeld: "De Wereld van Star Trek". Ik kan ze geen ongelijk geven.

De toon wordt gezet door Stephen Hawking, die in een voorwoord aan de lezer uiteenzet hoe je kunt sjoemelen met die snelheidsbegrenzer die de bureaucraat Einstein heeft ingesteld op ruimtereizen, want wie wil er nou met zo'n sukkeldrafje als de lichtsnelheid naar vreemde sterren reizen? Hawking weet wel hoe je Einstein met z'n eigen theorie om de oren moet slaan: de 'warp', een wormgat in ruimte en tijd. Dat je als theoreticus tientallen redenen kunt opsommen waarom dat nooit lukken zal deert hem niet. En zo lees ik in de Nederlandse vertaling dat Lawrence wel degelijk denkt dat de wetten van de fysica wormgaten toelaten. Je moet wel eerst beschikken over ongelofelijke hoeveelheden van een onbestaand en onbestaanbaar materiaal, en je moet zo klein zijn als een elementair deeltje om door zo'n wormgat heen te kunnen, enzovoort, enzovoort, maar dan heb je toch een mooie manier om een loopje te nemen met, en in, ruimte en tijd!

Verder in het boek wordt de 'trekstraal' behandeld. U weet wel: "Beam me up, Scotty!". Er wordt beweerd dat dit ook de laatste woorden waren van een Amerikaanse misdadiger, even voor hij op de elektrische stoel werd gezet. Voor zover mij bekend, heeft Scotty toen niet snel genoeg kunnen reageren. Hoe straal je iemand van een ruimteschip naar de oppervlakte van een planeet en weer terug? Ook hier vertelt Krauss eerst dat een dergelijk staaltje praktisch niet te rijmen valt met de wetten van de Natuurkunde, en hoe hij ook draait, hij komt de wanhoop nabij. De quantummechanica geeft de doodslag, dit kan echt niet. Maar toch, de fantastische verzimmers van Star Trek krijgen van hem het Voor(oor)deel van de Twijfel.

Maar dan, eindelijk, precies op blz. 100, ontdekt Krauss een heuse fout in Star Trek. Een buitenaards wezen heeft een spoor van antiprotonen achtergelaten, en de bemanning van Star Trek lokaliseert de antiprotonen door naar annihilatie straling van 10 keV te speuren. Dat moet op zijn minst 511 keV zijn, afkomstig van eventuele verdwaalde positronen, en anders maar liefst 940 MeV!

Ik heb mijn vriend toen een brief geschreven. "Van al die onmogelijke natuurkunde in Star Trek", schrijf ik hem, "is dit nu juist het enige wat ik wél kan begrijpen! De Nederlanders die je vertaling lezen zullen hier onmiddellijk de hand herkennen van een Overheidscommissie. Het verhaal speelt in het derde millennium, dus heeft deze commissie tijd genoeg gehad voor een grondige herdefinitie van de ElektronVolt. Het waren geen technische redenen geweest waardoor men zich tot een herdefinitie geroepen had gevoeld - technici zullen geprotesteerd hebben, want zo'n herdefinitie is niet alleen verwarrend, maar kan zelfs gevaarlijk zijn.

Neen. Het waren zuiver pedagogische argumenten: de kindertjes op school zullen minder moeite hebben met het leren van de natuurwetten voor het annihilatieproces wanneer dit bij een mooi rond getal plaatsvindt. Waarom de commissie zoiets denkt moet je mij niet vragen, Lawrence, maar het zijn precies de argumenten waarmee in ons land

Commissies komen aanzetten die de spelling van onze taal steeds weer veranderen.

"Lawrence heeft inmiddels mijn brief enthousiast beantwoord. Eindelijk de oplossing van dit moeilijke probleem. Voor zijn tweede boek, "Beyond Star Trek", is het al te laat, maar misschien zal hij de 't Hooft-oplossing in zijn derde boek, "The Wrath of Krauss", behandelen. En waarom hij al die andere onmogelijke fysica in Star Trek zo vergoelijkte? "Anders verkoopt mijn boek niet", geeft hij ruiterlijk toe. Over "Beyond Star Trek" wellicht een volgende keer meer.

Nieuws uit het Debye Instituut

1. De BREEDTESTRATEGIE.

Zoals u hebt kunnen lezen in het U-blad is een aanvraag van het Debye Instituut voor subsidie in het kader van de zgn. BREEDTESTRATEGIE positief beoordeeld. De Breedtestrategie is een lokaal Utrechts initiatief, waarbij onderzoeksinstituten worden uitgenodigd voorstellen in te dienen ter verbreding en versterking van de onderzoekssamenwerking. Het Debye Instituut al een interdisciplinair Instituut bij uitstek, bestaande uit zo'n 12 fysische en chemische onderzoekssecties, die behoorlijk wat samenwerkingsverbanden hebben. Versterking van de onderlinge samenwerking kan echter, zeker waar het nieuw onderzoek betreft, zeker een extra impuls gebruiken. De aanvraag betrof hier dan ook een nieuw onderzoeksveld in de Gecondenseerde Materie met de titel "The Physics of Colloïdal Matter". De universitaire AdviesCommissie WetenschapsBeleid (ACWB) was zeer positief over het ingediende voorstel, zodat dit tot een definitief voorstel zal worden uitgewerkt. Bij honorering kan maximaal 1 miljoen gulden per jaar

beschikbaar komen gedurende een periode van vijf jaar. De helft daarvan wordt door de faculteit betaald, de andere helft door de universiteit.

2. Een TOEKOMSTVISIE voor Debye Instituut Natuurkunde

In verband met de op handen zijnde pensionering van enkele hoogleraren in het fysisch deel van het Debye Instituut heeft het faculteitsbestuur de Instituutsdirectie uitgenodigd om een toekomstvisie voor het fysisch deel van het Debye Instituut op papier te zetten. Dat is gebeurd en die is op 11 mei aan de decaan overhandigd. In deze toekomstvisie hebben de aanbevelingen van de Search Committee voor de leerstoel Gecondenseerde Materie en de aanvraag in het kader van de Breedtestrategie uiteraard een plaats gekregen. De hoofdlijnen van deze visie zijn op 24 mei jl. besproken met de stafleden van het Instituut in aanwezigheid van de directeur van het Instituut, prof. Henk Lekkerkerker en de decaan van de faculteit, prof. Hans van Himbergen. Gesprekken zijn nu gaande over deze visie van de decaan met stafleden van Natuurkunde. Daarna zal ongetwijfeld in overleg met de directie van het Debye Instituut deze visie worden omgezet in een werkplan. Er zijn nog diverse punten van discussie zoals o.a. de onderbrenging van het atmosferisch chemisch onderzoek van Atoomfysica. Past dit binnen het kernthema van het Debye Instituut of vindt dit een beter onderdak bij het IMAU? De toekomst zal het leren, u hoort er meer van.

3. De facultaire VERSNELLERS

De faculteit heeft enkele versnellers beschikbaar, die voor het merendeel worden gebruikt door onderzoekssecties van het Debye Instituut (Grenslaagfysica, Katalyse). Onderzocht wordt op dit ogenblik of het Debye Instituut hoofdverantwoordelijke zal worden voor de versnellers inclusief onderhoud, vernieuwing, vervanging enz. Als daartoe zou worden besloten betekent dit, dat de facultaire versnellers onder verantwoordelijkheid van het Debye Instituut komen. Dat vereist uiteraard de nodige zorgvuldige afspraken zeker en vooral voor de mensen, die daarmee werken. Daaraan wordt gewerkt. Ook daarover hoort u in de toekomst meer.

**VOORPROEFJE OP
WARME ZOMER**

Het was zomers genieten gisteren overal in Nederland. Niet iedereen koos voor de file richting de Noordzeekust. Met een boek en een thermoskan koffie is het ook goed toeven in de avondzon in het groene gras van het land goed Rhijnauwen tussen Utrecht en Bunnik.

FOTO: MAARTEN HARTMAN

4. LENTEBEELDEN

In het ochtendblad Trouw van 11 mei jl. troffen wij een foto van dr. Arjen Vredenberg en zijn echtgenote, genomen na werktijd (!), terwijl zij genieten van het zachte lenteweer op een regionaal grasveld in de nabijheid van De Uithof. Voor u denkt, dat Arjen hier zijn tijd in ledigheid doorbrengt: hij leest het meest recente proefschrift van de sectie Grenslaagfysica van het Debye Instituut over het mechanisme van roestvorming aan ruw ijzeren oppervlakken. Dit als voorbereiding op de uitzending van het televisie programma Kwintessens op 9 juni om 23.30 uur, waarin zijn chef Frans Habraken daarover een openbare les zal geven.

Gijs van Ginkel

In memoriam Prof. Dr. Cor van der Leun

In de avond van 17 juni 1998 overleed Cor van der Leun, van 1980 tot 1992 hoogleraar experimentele natuurkunde aan onze faculteit. De volgende morgen bereikte het bericht ook het Robert Van de Graaff gebouw, waar het gewoon ongeloofwaardig leek: tot een week tevoren was hij er regelmatig aanwezig, ook volgens hemzelf in goede gezondheid.

Cornelis van der Leun werd op 22 mei 1927 geboren in Rotterdam, groeide op in Utrecht, doorliep er de HBS en ging er in 1945 Wis- en Natuurkunde studeren aan de Rijksuniversiteit. Als 'junior' belandde hij zo bij de kernfysica rond de 800 kV Cascadegenerator, de groep onder de dynamische leiding van P.M. Endt. De bruikbaarheid van het natriumjodidekristal voor het meten van gamma-energieën werd toen juist ontdekt en voor het eerst bleek zoiets als gammaspectrometrie mogelijk. Ook in (p,γ) -reacties met de Cascadegenerator werd deze nieuwe mogelijkheid geëxploreerd en Van der Leun was bij dit pionierswerk direct betrokken. Al boven het tweede Utrechtse (p,γ) -artikel prijkte in 1954 ook zijn naam, nog voor hij afstudeerde, en in 1958 promoveerde hij bij Endt op de eerste Utrechtse (p,γ) -dissertatie: 'Investigation of light nuclei with (p,γ) reactions'. De titel zou het motto blijken van dertig jaar onderzoek. Op de promotie volgde het kernfysisch Mekka CALTEC (Californië), maar na twee jaar was het toch weer Utrecht, en dat zou het blijven.

In het Fysisch Laboratorium aan de Bijlhouwerstraat stond inmiddels de nieuwe 3 MV Van de Graaff versneller, ideaal voor gammaspectroscopie van lichtere kernen. Daarmee verwierf het laboratorium voor jaren een internationale reputatie, waaraan de namen van Endt en Van der Leun onverbrekelijk verbonden zijn. Die namen raakten ook sterk met *elkaar* verbonden:

Van der Leun werd in 1960 de adjunct van werkgroep leider Endt, maar bovenal ook diens compagnon bij het samenstellen van kritische evaluaties van al het gepubliceerde betreffende $A = 21-44$ kernen. Vier keer in twintig jaar vulden ze zo een turf dik nummer van Nuclear Physics, twee keer met het predikaat *Citation Classic*. 'Endt and Van der Leun' werd wereldwijd een begrip.

Tegen het einde van de zestiger jaren kreeg de werkgroep zijn Tandemversneller en de 3 MV raakte op het tweede plan. Maar juist toen verscheen ook de germanium gammadetector, in

Prof. dr. C. van der Leun (foto OMI)

energiescheidend vermogen dermate superieur aan zijn voorganger dat ieder gammaverval als nieuw leek! Terwijl de hoofdstroom der experimenten de nieuwe Tandem ging gebruiken, werd de lijn van Van der Leun: precisiespectroscopie met de oude maar door de germaniumdetector weer verjongde 3 MV. Hij werd zo de leider van een groepje promovendi rond dit thema. En hun promotor, want sinds 1965 was hij lector en in 1971 werd het promotierecht ook aan lectoren toegekend.

Een tiental '3 MV promovendi' en enkele tientallen studenten hebben hem in de periode 1970-1990 als hun 'baas' meegemaakt.

Spreekwoordelijk waren zijn gelijkmoedigheid, zijn optimisme, zijn vertrouwen in mensen. Hij liet zijn promovendi veel vrijheid, wetend dat uit een eigenwijs idee van een jong onderzoeker nog wel eens iets moois wil groeien. Maar de resultaten bekeek hij streng, zeker als het tot een publicatie ging komen. Gevreesd was dan zijn rode fineliner, niet hijzelf. Hoe vaak demonstreerde hij niet dat het nóg eenvoudiger kon, nóg subtieler en vooral: nog *korter*. In compacte helderheid was hij een meester.

Zijn ideeën verrieden een vaak origineel *common sense*, zijn ideaal was: fundamentele resultaten met simpele middelen. Zo werd het klassieke (p,y) werk uitgebreid met moderne varianten en toepassingen, geïnspireerd door nieuwe vragen en mogelijk geworden door nieuwe technische ontwikkelingen. Intussen evolueerde de kernfysica verder, en ook de Utrechtse groep ging haar terrein verleggen, naar werk bij grotere versnellers elders. Aan Van der Leun's eigen experimenteren kwam zo geleidelijk een einde. Dat gold bepaald niet voor zijn verantwoordelijkheid voor de Utrechtse kernfysica. Zo trad hij bijvoorbeeld diverse malen op als promotor van onderzoek dat wel ver af stond van zijn oude specialisme, maar waaraan hij toch eigen bijdragen wist te leveren. Na de experimentator, de reviewer, de groepsleider en de promotor moeten we zeker de *bestuurder* noemen. Want naast zijn indrukwekkende wetenschappelijke carrière droeg Cor van der Leun ook zware bestuurlijke verantwoordelijkheden. Zo is hij in de universitaire wereld o.a. decaan van de vroegere faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen geweest. De meeste bestuurswerkzaamheden vonden echter in het kader van de tweede geldstroom plaats.

In Utrecht werd hij van adjunct tot werkgroep leider van de FOM-groep KV, landelijk was hij vele jaren voorzitter van de FOM werkgemeenschap voor de kernfysica, en dat in een tijd waarin die kernfysica behoorlijk onder druk stond. Daarna heeft hij zitting gehad in het Uitvoerend Bestuur van de stichting FOM, in de laatste periode als vice-voorzitter. Het is

ondoenlijk hier zijn talloze overige functies in plaatselijke, nationale en internationale commissies, adviescolleges en besturen, fysische en niet-fysische, ook maar op te sommen. Al deze werkzaamheden verrichtte hij met zijn zo karakteristieke eigenschappen.

Hij was een geboren optimist en straalde een enorme vanzelfsprekendheid uit: wie met hem sprak merkte dat hij zich oprecht verwonderde over het feit dat sommige mensen over 'volstrekt logische' zaken een andere mening konden hebben. Deze bijzondere mens is nu helaas van ons heengegaan.

Zijn verdiensten voor de Nederlandse fysica in het algemeen en de Utrechtse in het bijzonder zal men nog lang waarderen. Wat de meer persoonlijke herinneringen aangaat: voor een Amerikaans vakgenoot, die hem lang had meegemaakt, was hij 'certainly one of the most gentlemanly persons that I have known'. Velen zullen dit zeker op zijn hun eigen manier onderschrijven.

René Kamermans
Cees Alderliesten

Pieter Ullersma neemt afscheid

Afgelopen 30 juni 1998 heeft Dr. Pieter Ullersma vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zijn werk in de faculteit beëindigd. Een karakteristiek medewerker heeft de faculteit verlaten.

Pieter Ullersma had een grote actieradius in de faculteit. Hij is een fysicus en een onderwijsman in hart en nieren. In oktober 1956 kwam hij in dienst van de faculteit als assistent bij de theoretische natuurkunde. Daarnaast was hij vanaf 1961 voor ongeveer 3½ jaar in deeltijd leraar aan de Christelijke HBS te Utrecht. Pieter promoveerde op 12 juni 1965 bij Prof. van Kampen op het proefschrift "Exactly solvable model for Brownian motion".

Per 1 oktober 1996 kwam hij in dienst van FOM te werken bij onze werkgroep Vaste Stof fysica, waarna hij in 1972 wetenschappelijk

hoofdmedewerker werd op ons Fysisch Laboratorium. Hij werkte de laatste 13 jaren in de Intervakgroep Onderwijs Natuurkunde en in het Julius Instituut. Daar gaf hij colleges, zoals Kinetische gastheorie en Natuurkunde voor studenten van de faculteit Scheikunde. Als coördinator was hij de verantwoordelijk voor al het Steunvakonderwijs dat vanuit de ION werd verzorgd. Hij is een inspirerend docent, met een goed oog voor de menselijke kant van het studeren. Hij heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van nieuwe cursussen en nieuwe pro-

gramma's. Daarvan noem ik als recent voorbeeld de University College cursus: Introduction to Physical and Chemical Science die hij met Leo Jenneskens en ondergetekende heeft ontworpen. Wie Leo en Pieter kent kan zich voorstellen hoe luidruchtig en enthousiast dat er aan toe gegaan moet zijn.

Daarnaast was Pieter erg actief in de onderwijsorganisatie en het onderwijsbeleid van de faculteit en in landelijke organisaties zoals D66. Hij was tevens lid van de sectie Wetenschappelijk Onderwijs van de NNV.

In onze faculteit was hij o.a. jarenlang voorzitter en secretaris van de Opleidingscommissie en lid van een aantal curriculum- en rendementscommissies. Hij is de grondlegger van de College respons groepen. Ik herinner me onze tochten langs diverse docenten om een en ander voor elkaar te krijgen. Daarbij toonde hij wat met zorgvuldigheid, vasthoudendheid en humor tot stand gebracht kan worden. Zijn enthousiasme voor de padvinderij kwam ons goed van pas: het zorgde ervoor dat we het spoor niet bijster raakten.

Inhoudelijk is zijn interesse breed. Hij heeft een voorliefde voor wiskunde, maar hij had ook ingenieur kunnen zijn, in navolging van een oom die chemische fabrieken ontwierp en bouwde. Ook in zijn ION-tijd en later in de Julius-tijd probeerde hij tijd vrij te maken voor onderzoek. De laatste maanden werkt hij met zoon Ernst aan warmtetransport in dunne amorfe silicium films op drager en aan reacties daarbinnen, gedurende bestraling met hoogenergetische ionen. Het moet wel gek lopen als dit niet tot een gezamenlijke publicatie van Ullersma jr. en Sr. zal leiden.

Pieter was lid van het faculteitsbestuur en is jaren lid geweest van de faculteitsraad. Hij liet zich daar niet onbetuigd, zoals we in het U-blad hebben kunnen lezen. In de tachtiger jaren was Pieter o.a. voorzitter van de toen nog bestaande Personeelscommissie. Hij heeft niet alleen oog voor het doel van ons handelen, maar ook voor het proces en de menselijke verhoudingen.

Als democraat in hart en nieren is hij niet erg gecharmeerd van de MUB; hij was soms gereserveerd tegenover veranderingen. Het bewonderenswaardige is dat indien een verandering toch werd doorgevoerd, hij zonder enige rancune, loyaal en enthousiast in de nieuwe structuur ging werken en daarin initiatieven nam. Dan wonnen zijn loyaliteit jegens de faculteit en zijn enthousiasme het van de

reserve. In vele gebeurtenissen in de faculteit en daarbuiten ziet hij humor of cabaret, zoals hij dat zelf noemt. Hij was een trouw bezoeker en stimulator van het Sinterklaascolloquium; reeds in 1957 trad hij daarbij op als Zwarte Piet.

Pieter is nog niet toe aan stoppen met werken. In het komend najaar zal hij door een ingenieurbureau worden uitgezonden om te adviseren over een opleiding Natuurkunde in Indonesië. Hij blijft ook nog een tijdje secretaris van Het Natuurkundig Gezelschap.

We zullen hem missen, zijn aanstekelijk enthousiasme en energie, zijn luchtigheid en luidruchtigheid en zijn bereidheid om over van alles mee te denken en mee te praten.

Ik wil Pieter graag van harte danken voor alles wat hij voor de faculteit heeft betekend.

Namens alle collega's wens ik hem nog vele goede jaren met zijn echtgenote Ria toe.

Frans Habraken

Foto boven:

Piet tijdens zijn afscheidsspeech geportretteert door Evert Landré

Dr. Kees Schram op bezoek

Verrast en verheugd was ik toen, op de dag voor het afscheidsfeest in verband met de pensionering van Piet Ullersma, dr. Kees Schram mijn kamer binnenliep. Voor wie dat niet weet: Kees Schram is een Utrechts theoretisch fysicus, die na zijn onderzoeksloopbaan in de faculteit een aantal jaren als bibliothecaris heeft gewerkt. Kees was speciaal voor het afscheid van Piet Ullersma overgekomen uit Italië, waar hij nu al tien jaar woont in de heuvelachtige streek tussen Verona en het Gardameer. Zijn huis is voorzien van een eigen wijngaard (!!!), maar bovendien van alle moderne communicatiemiddelen, zodat ook het contact met verre buitenwerelden is verzorgd.

Kees deelde mee, dat Fylakra al 9 jaar met grote regelmaat en keurig op tijd bij hem wordt bezorgd en dat stelt hij bijzonder op prijs. Naast de inhoud is ook het formaat voor hem van belang, want hij vindt dat zeer comfortabel om in bed te lezen: goed hanterbaar en overzichtelijk.

Zo ziet u maar: Fylakra krijgt ook allure als internationale bedlectuur. Wij vonden het

erg leuk, dat Kees even langs kwam, vandaar dit verslagje.

Zijn adres is: Dr. K. Schram, Casella Postale 33/A, 37024 Negrar (VR), Italië, e-mail: lpighi@tin.it. Mocht u contact met hem zoeken, dat krijgt u nu de mogelijkheid.

Gijs van Ginkel

Piet Ullersma als promovendus

Toen Piet Ullersma zich na zijn doctoraal examen aanmeldde voor een promotieonderzoek moest hij nog zijn militaire dienstplicht vervullen. In die tijd bestond er, wegens het gebrek aan leraren op de middelbare scholen, de optie om de dienst te vervangen door drie jaar leraarschap en daarvan heeft hij gebruik gemaakt. Ongetwijfeld heeft hij zodoende meer nut voor de maatschappij afgeworpen dan als soldaat. Maar ook verschaftte hem dat de mogelijkheid om het contact met de wetenschap te onderhouden en hij was dan ook een vaak geziene (en gehoorde) bezoeker van het Instituut voor Theoretische Fysica aan de Maliesingel. Ik herinner me hoe hij eens aan het eind van de ochtend, na schooltijd, binnenkwam en uit belangstelling de opgaven inkeek voor het schriftelijk tentamen dat die middag gehouden zou worden. Hij was enthousiast daarin een vraag over ruis te zien, en dat enthousiasme drukte hij zo uitbundig uit dat enkele toevallig in de gang aanwezige studenten deze informatie ook deelachtig werden. Koortsachtig hebben we toen die vraag nog door een andere kunnen vervangen. Merkwaardigerwijze bleek achteraf dat de geestdrift van Piet zo aanstekelijk was geweest dat sommige tentaminandi toch de oorspronkelijke vraag beantwoordden.

Zo'n ongelukje paste helemaal in de stijl van Piet en verminderde geenszins zijn populariteit. Die was gebaseerd onder andere op zijn onverwoestbare goede humeur. (Ik herinner me een keer - het weer was dagenlang druilerig geweest met regen en motregen zodat ieder ander kregelig was - maar Piet riep opgewekt uit: "Is het niet heerlijk weer, je voelt dat je leeft!" En hij meende het werkelijk. Hij was dan ook een onmisbaar lid van het vaste groepje waarmee we meestal 's avonds ergens gingen eten om daarna weer in het Instituut terug te keren en na een kop koffie het werk voort te zetten. De verhuizing naar de Uithof heeft daar een eind aan gemaakt.

Ik heb er geen directe gegevens over, maar ik ben ervan overtuigd dat Piet, dank zij zijn kennis van het vak en door zijn persoonlijkheid, een betere leraar is geweest dan wanneer hij met didactiek was volgegoten. De ervaring en de belangstelling voor het onderwijs, die

Dankwoord tijdens de lunch in Huize Molenaar (foto Evert Landré)

hij toen opgedaan heeft, kwamen hem later te stade in andere omgeving, vanaf de universiteit in Utrecht tot aan Celebes toe. Het werk aan de dissertatie vorderde gestaag en we deden het met veel plezier, maar de taak van een beginnende leraar is geen sinecure en het werk verliep daardoor langzamer dan als hij er zijn gehele tijd aan had kunnen besteden. Pas na de drie jaren kon het met volledige inzet tot een goed einde gebracht worden. Dat is jammer, want ondertussen verscheen een ander artikel, hetgeen over een dergelijk geval handelde en (ten onrechte) de indruk schiep dat daarmee het probleem was opgelost. Pas jaren later heeft het werk van Ullersma in de literatuur erkenning gevonden. In het boek van U. Weiss van 1993 kan men lezen: - *Early studies include the work by Rubin for classical systems and Ullersma for quantum systems. In the more recent literature the model is usually called the Caldeira-Leggett model* Zo komt de eer niet altijd terecht waar zij terecht zou zijn.

Na zijn promotie is Piet nog enige tijd in Washington geweest om zijn blik tot buiten de grenzen te verruimen en met de genoemde Bob Rubin te werken. Maar Bob is niet de persoon waarvan men kan leren voor jezelf en je werk reclame te maken. In die tijd was zulke reclame trouwens nog niet zo in de mode en werd in de wetenschappelijke wereld niet fatsoenlijk gevonden. (Persoonlijk ben ik zo ouderwets dat ik dat nog steeds vind.) Overigens was Piet te zeer met de Utrechtse omgeving vergroeid dan dat hij een buitenlandse ervaring als anders dan tijdelijk kon opvatten. Hij keerde terug en heeft enige tijd als huis-theoreticus in de groep van De Wijn gefungeerd. Vervolgens heeft hij zich aan het onderwijs gewijd, maar over die periode zullen anderen rapporteren.

Wie thans onze Ullersma tegen het lijf loopt kan zich moeilijk voorstellen dat hij door de wet aftands is verklaard, en niet meer in staat geacht wordt zijn steentje bij te dragen aan het onderwijs en aan het leven binnen de universitaire wereld. Maar er ligt nog een levendig werkterrein voor hem, waar zijn capaciteiten ten goede aangewend kunnen worden, zoals zijn geliefde Natuurkundig Gezelschap, waar hij reeds jaren een van de drijvende krachten was. In de eerstkomende tijd is er het onderwijs op Celebes, en dan is er nog de politiek en ik ben er zeker van dat hij ook nog andere activiteiten zal ontplooiën. Zulke taken doet hij met overgave en met

gezond verstand. Hij kan er levendig over vertellen, maar helaas ben ik het gewoonlijk met hem eens, zodat er niet veel te discussiëren valt. Zijn gebruikelijke opgewektheid en gevoel voor humor vrijwaren hem voor de ergernis die zo licht veroorzaakt kan worden door gebrek aan gezond verstand bij anderen. Met belangstelling zal ik zijn komende activiteiten gadeslaan.

Nico van Kampen

Prof.dr. N.G. van Kampen

Piet Zeegers krijgt de zilveren medaille van de universiteit

Per 1 juli 1998 heeft Piet Zeegers zijn activiteiten als directeur van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde beëindigd. Op 26 juni vond zijn afscheidsreceptie plaats. Voordat het echter zover was werd Piet in het bijzijn van vele genodigden toegesproken door een vijftal sprekers.

Uiteraard werden er ook cadeaus gegeven. Het mooiste cadeau kreeg Piet ongetwijfeld uit handen van de voorzitter van het College van Bestuur, de heer Veldhuis, die hem op grond van zijn verdienste voor de universiteit als geheel, en de faculteit N&S in het bijzonder, de zilveren medaille van de universiteit Utrecht uitreikte.

Omdat lang niet iedereen bij deze bijeenkomst aanwezig kon zijn wil ik op verzoek van de Fylakreredactie nog even stil staan bij de loopbaan en de persoon van onze (nu ex) directeur.

Piet Zeegers studeerde scheikunde in Utrecht en sloot, zoals hij dat zelf formuleerde in zijn curriculum vitae, het eerste gedeelte van zijn opleiding in 1959 af met het doctoraalexamen scheikunde met de bijvakken analytische chemie en experimentele natuurkunde. In 1960 werd hij medewerker (aio's bestonden toen nog niet) van de werkgroep "Vlammen" van het toenmalig Fysisch Laboratorium. Deze werkgroep stond onder leiding van professor Alkemade. We zien hier dat de relatie tussen Piet en de universitaire natuurkunde al zo'n 40 jaar geleden werd gelegd. De kennismaking met de natuurkunde beviel hem kennelijk zo goed dat hij het tweede deel van zijn opleiding behoorlijk fysisch invulde. Hij promoveerde immers bij Alkemade in juli 1966 op het proefschrift "Recombination of radicals and related effects in flames" en werkte vervolgens, inclusief een jaar in Florida, nog circa 15 jaar als onderzoeker bij de vlamgroep.

Ook zijn beheerderactiviteiten stammen reeds uit het verre verleden. Zo was hij in zijn vlammentijd beheerder van de financiën van de molecuulfysica en van de gelden voor het bij- en steunvak onderwijs. Dit deed hij kennelijk zo goed, dat hij in het begin van de tachtiger jaren, nu zo'n 17 jaar geleden, tot directeur van de (sub)faculteit werd benoemd. Zo wilde men het ook. De nieuwe directeur moest, als het maar even kon, een wetenschapper zijn, liefst een fysicus, maar een fysicus-chemicus mocht ook wel, als hij het klappen van de

onderzoekszweep maar voldoende kende en aan den lijve had ondervonden, zodat hij de noden van de laboratoriummensen, uiteraard inclusief de ondersteunende diensten, goed kon inschatten. Piet was dus geen opgeleide manager, maar beschikte over een aantal eigenschappen die hij als directeur heel goed kon gebruiken.

Uitreiking van de zilveren medaille door J. Veldhuis

Zo viel Piet in zijn vlammentijd al op door zijn kritische houding tegenover het geschreven en gesproken woord. "Is het wel waar wat daar staat", "is het wel juist wat hij zegt", waren dikwijls door hem gebruikte zinnen. Daar zette hij dan niet zelden een verrassend andere kijk tegenover. Piet hield als manager niet van franje, maar was zeer direct in wat hij te zeggen had. Dat manifesteerde zich ook in zijn taalgebruik. Zo hield hij niet van "lijdende zinnen" van het type:

"Binnenkort zal daar iets aan gedaan worden". Het zinde Piet dan niet dat onduidelijk was wie er iets aan zou gaan doen.

Als geen ander wist hij hoofd- en bijzaken uit elkaar te halen en je erop te wijzen dat je die twee dingen niet moest verwarren. Hij wilde ook niet over meerdere zaken tegelijk onderhandelen, dus werden de dingen eerst uit elkaar gehaald en op een rijtje gezet en vervolgens één voor één doorgenomen en zo mogelijk tot een oplossing gebracht. In dat soort situaties was Piet streng, zakelijk en zeer standvastig. Dat verwachtte hij ook van de tegenpartij. Je moest dus ook niet elke keer opnieuw proberen zaken met elkaar te verbinden die in zijn ogen gescheiden behandeld dienden te worden. Dan kon hij zeer kortaf worden. Steeds ging het echter om de zaak en redeneerde hij vanuit de verantwoordelijkheid die hij had voor de beheerstaken van de hele faculteit. De faculteit ging hem aan 't hart. Dat bleek ondermeer uit zijn grote inzet en uit het feit dat hij, als 't puntje bij 't paaltje kwam, zo nodig lijnrecht tegenover het College van Bestuur ging staan, ondanks de bijzondere verantwoordingsrelatie die de faculteitsdirecteuren hebben met het CvB.

Piet nam ook de zorg voor zijn "eigen mensen", de ondersteunende diensten op de eerste verdieping van het BBL, heel serieus. Deze kregen veel ruimte om met eigen voorstellen te komen voor het aanpakken van bepaalde problemen. Hij hield uiteraard de grote lijn in de gaten, maar als je als bureaumedewerker eenmaal zijn fiat had gekregen kon je je gang gaan en bleef hij consequent achter je staan. De vragen waar Piet zich gedurende zijn directeurschap hoofdzakelijk mee bezig hield zou je als volgt kunnen samenvatten: "hoe kun je de voor de faculteit beschikbare gelden en ruimte zo efficiënt mogelijk benutten en tegelijkertijd maken dat de kwaliteit van het arbeidsproces verbetert en de mensen tevreden zijn over hun werkplek en faciliteiten en daardoor hun beste prestaties leveren". De reorganisatie van de werkplaats is daar een fraai voorbeeld van. Dergelijke reorganisaties roepen bij mensen die daarbij betrokken zijn, vaak weerstand op en om het door te zetten moet je, zoals onze nieuwe directeur het zegt in de vorige Fylakra, zo nodig hard en autoritair kunnen zijn. Of, zoals Piet het meestal formuleert, hard kunnen zijn in nee zeggen en knopen kunnen doorhakken.

Naast de reorganisatie van de werkplaats zijn er nog vele facultaire situaties waar Piet een belangrijke rol in heeft gespeeld. Ik wil er nog twee van noemen.

Als eerste denk ik aan het streven naar "geen gedwongen ontslagen" bij de reorganisatie van onze faculteit. Dit streven werd circa 15 jaar geleden ingezet toen de druk om te bezuinigen steeds groter werd en de faculteit moest reorganiseren. Hoe moeilijk het vaak ook was, Piet heeft dit streven altijd ondersteund en zijn hele creatieve vermogen daarvoor ingezet. Uiteraard had dit als consequentie dat flink wat medewerkers van taak en van plek moesten veranderen en dat was voor velen al erg moeilijk om te accepteren. Maar het is onze faculteit, als een van de weinigen, nagenoeg steeds gelukt om gedwongen ontslagen buiten de deur te houden.

Bij waardering hoort ook een cadeau

Een tweede punt is het tot stand komen van het Minnaertgebouw. Op de bestuurstafel kwam op een gegeven ogenblik een memo van Jan Kuperus, die toen in de U-raad zat en de discussies over het

Educatorium bijwoonde. Hij tipte het bestuur dat als we een onderwijsgebouw op het Princetonplein wilden hebben, we nu snel iets moesten doen vóór het te laat zou zijn. Het faculteitsbestuur besloot direct om samen met wiskunde een aanvraag voor een WNS-onderwijsgebouw in de Noordwesthoek op te stellen. Piet werd voorzitter van een klein clubje dat de aanvraag zou onderbouwen en zo kwam de steen aan het rollen. Steeds heeft Piet, met name ook als bouwheer, een belangrijke rol gespeeld bij het tot stand komen van het Minnaertgebouw.

Niet alleen binnen de faculteit, maar ook op andere universitaire plekken, heeft Piet wapenfeiten op zijn naam staan. Zo hadden de α - en γ -faculteiten in het voorjaar van 1991 een uitvoerige brief naar het CvB gestuurd, waarin ze probeerden te onderbouwen dat er met het verdeelmodel voor de universitaire financiën "fundamenteel iets mis was" waardoor ze te weinig financiële middelen kregen. Dit diende naar hun mening gewijzigd te worden en dat zou dan ten koste gaan van de β /medische hoek. Die waren daar uiteraard niet blij mee en schreven om dit te weerleggen als tegenzet eveneens een brief aan het CvB, waarin ze probeerden duidelijk te maken dat de α/γ -groep het geheel bij het verkeerde eind had. Dit "gevecht" werd steeds serieuzer en opmerkingen als: dan moeten we maar opsplitsen in twee Utrechtse universiteiten vervulden het CvB met zorg. Het besloot een werkgroep in te stellen met vertegenwoordigers uit alle faculteiten om een nieuw Utrechts financieel verdeelmodel op te stellen. Piet werd voorzitter en stelde voor om de huidige nutteloze discussies te stoppen en eerst criteria op te stellen waaraan voldaan zou moeten worden door het nieuw te ontwikkelen verdeelmodel. Dit toch erg logische voorstel werd niet zo maar door alle faculteiten aanvaard, omdat men niet kon overzien welk financieel plaatje er voor de eigen faculteit uit zou rollen.

Maar dat was natuurlijk juist de clou. Uiteindelijk legden ze zich allemaal bij dit voorstel neer en kwamen de discussies over de criteria op gang. Gelukkig is er nog steeds maar één Utrechtse universiteit. Dat betekent dat alles goed afliep, zonder dat het β /medische cluster veel geld moest inleveren.

Dat Piet door dit soort handelingen een graag geziene adviseur was van het CvB laat zich dan ook begrijpen. Deze buitenfacultaire

activiteiten hebben er uiteraard mede toe bijgedragen dat Piet met de zilveren medaille van de universiteit werd onderscheiden.

We mogen dus zeggen dat we een zeer bekwame, creatieve directeur kwijt raken aan het centrale bestuur van de universiteit, want Piet blijft nog twee jaar, tot zijn 65-ste, taken vervullen voor het CvB. Dat gebeurt wel vanuit de voor hem vertrouwde omgeving. Je kunt Piet nu vinden in kamer 012 van het BBL, maar alleen voor universitaire vragen.

Wij wensen Piet (en natuurlijk ook Mimi) alle goeds toe voor de komende jaren en het zal nog wel even wennen zijn dat Piet niet meer op zijn bekende stek zit, maar als de signalen niet bedriegen hebben we er met Henrik Rudolph een goede directeur voor in de plaats gekregen.

Herman Hooymayers

'Oud' en 'Nieuw' bij elkaar

NIEUWS UIT DE INSTITUTEN:

Het IMAU

Het IMAU heeft een nieuw chemisch laboratorium ingericht, waar Carina van der Veen de scepter zwaait (aan u voorgesteld in één van de vorige Fylakra nummers). Daarmee samenhangend is in de kelder van het BBL een grote vrieskelder ingericht. Doel van al deze ruimten is om de mogelijkheid te hebben voor het opslaan en analyseren van lucht uit ijs met behulp van gaschromatografie. Daartoe worden luchtmonsters genomen direct uit gletscherijs (zgn. "oude lucht"), maar ook wordt "nieuwe lucht" verzameld, vliegend boven verschillende landschappen. Prof. Jos Lelieveld doet dat hoogst-persoonlijk.

Van december 1997 tot maart 1998 heeft een expeditie naar Antarctica plaatsgevonden met als doel het onderzoek naar de relatie tussen atmosfeer en ijskap. Om daarover wat aan de weet te komen worden op verschillende hoogten en met verschillende gereedschappen metingen gedaan van temperatuur, luchtdruk, luchtvochtigheid e.d. Laag bij de gronds vindt dat plaats met meetmasten tot 15 meter hoog. Met kabelballonnen, een soort minizeppelins, wordt de hoogte van 15 m tot 500 meter bestreken en met een radiografische sonde aan een ballon kunnen hoogten van 15 tot 20 km worden bereikt. Met radiosondes kan ook direct de eigen positie worden bepaald, zodat daarmee ook windvelden kunnen worden gemeten.

De expeditie liet vijf weerstations achter op het Antarctisch ijs, zodat men hier rustig met opgerolde hemdsmouwen, zittend in de zomerzon, de ijzige gegevens uit het verre zuiden kan doornemen.

De expeditie heeft ook ijsboringen tot 100 meter diep in de ijskap gedaan. De ijsmonsters zijn voor analyse meegenomen naar Utrecht en die liggen nu dus ijs te wezen in de vrieskelder in het BBL.

COACH, the International school for Coöperation on Oceanic, Atmospheric and Climate Change studies werd op 1 juli j.l. op feestelijke wijze gestart in het Educatorium. De minister van Onderwijs en Wetenschappen was er, ons College van Bestuur en vele anderen, maar dat heeft u uitgebreid kunnen lezen in het U-blad. Onze fotograaf trof facultaire medewerkers, die anders vrijwel

"ongedast" door het leven gaan, nu in de meest fantastisch gekleurde stropdassen, maar dat terzijde. De eerste meetactiviteiten na het openingsfeest bestonden uit het nemen van luchtmonsters boven het oerwoud van Suriname.

Prof dr. J. Lelieveld en mevr. dr. B.E. van Vucht Tijssen

In september/october a.s. zal onder auspiciën van COACH in Boekelo een summerschool plaatsvinden voor 35 studenten. Het onderwerp is: "Atmospheric dynamics and tracer transport".

In mei 1998 heeft het IMAU deelgenomen aan het zgn. FIRE project, een grootscheeps onderzoek, waarbij men een ijsbreker heeft laten vastvriezen en vervolgens metingen op het ijs heeft gedaan met masten en ballonnen (IMAU). Omdat er nog geen financiële ruimte was voor een eigen IMAU onderzeeër en een eigen IMAU vliegtuig zijn de metingen met behulp daarvan uitgevoerd door samenwerkingpartners, die wel de beschikking daarover hadden. Als u verder vragen over IMAU of het weer heeft kunt u bij Jan de Wolde terecht, managing-director van het IMAU.

Gijs van Ginkel

*Rector Magnificus Prof. dr. H. O. Voorma met Prof. dr. P. Crutzen
tijdens de feestelijke start van COACH*

De Universiteitsdag van 28 maart 1998

Op 28 maart 1998 werden alumni van de Universiteit Utrecht in het algemeen en de faculteit Natuur- en Sterrenkunde in het bijzonder, wederom in de gelegenheid gesteld om een bezoek te brengen aan onze faculteit. Het middagprogramma aan onze faculteit maakte deel uit van een morgenprogramma waarin de hele universiteit centraal stond en een avondprogramma waarin het academisch dictee en het ontmoeten van oud-studiegenoten deel uit maakten. Er hadden zich tachtig alumni aangemeld voor de bijeenkomst bij Natuur- en Sterrenkunde.

Het programma stond uiteraard in het kader van Minnaert en het Minnaertgebouw. Na de ontvangst met koffie en thee heette decaan prof.dr. Hans van Himbergen de aanwezigen welkom en vertelde een en ander over de veranderende structuren binnen de academische wereld ten gevolge van de invoering van de nieuwe wetgeving.

Bouwheer en directeur dr. Piet Zeegers schetste aan de hand van dia's de bouw van het Minnaertgebouw en wat er allemaal aan vooraf ging. Wetenschapsjournalist en natuurkundige alumnus drs. Herbert Blankesteijn vertelde over het populariseren van de natuurkunde en zijn ervaringen als redacteur van Het Klokhuis, het tv programma over wetenschap voor de jeugd.

Na de pauze konden de aanwezigen kiezen uit een lezing door prof.dr. Kees de Jager over zijn leermeester Minnaert en de sterrenkunde, een lezing door prof.dr. Hans Oerlemans over de gletscher van het vrije veld en een bezoek aan de nieuwe 'zonnecellen' fabriek van het Debye Instituut van de faculteit. Na deze informatieve bijeenkomsten was er uiteraard ruimschoots de gelegenheid om elkaar onder het genot van een hapje en een drankje (opnieuw) te ontmoeten. Tijdens de borrel waren er foto's over de bouw van het Minnaertgebouw te bekijken. Na afloop kreeg iedereen het boekje over Minnaert mee naar huis.

De organisatie van deze dag was in handen van voorlichtster drs. Ada Molkenboer de student Hans Berkhout.

Ada Molkenboer

De oudste alumnus was Dhr Govers die in 1930 afstudeerde en die zijn kleinzoon bereid gevonden had om hem naar Utrecht te vergezellen (foto Evert Landré)

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million, from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1998 (Department of Health 1999).

There is a growing emphasis on the importance of the public sector in the provision of health care, and the need to ensure that the public sector is able to meet the needs of the population. This has led to a number of initiatives, including the establishment of the National Health Service (NHS) in 1948, and the creation of the Department of Health in 1991. The NHS is a public sector organization that provides health care to the population of the UK. The Department of Health is a government department that is responsible for the health of the population. The NHS and the Department of Health are both part of the public sector, and they are both responsible for the provision of health care to the population.

The public sector is a sector of the economy that is owned and controlled by the state. It is a sector that is responsible for the provision of public services, such as health care, education, and social welfare. The public sector is a sector that is essential for the well-being of the population, and it is a sector that is subject to government intervention. The public sector is a sector that is important for the economy, and it is a sector that is subject to government intervention.

The public sector is a sector of the economy that is owned and controlled by the state. It is a sector that is responsible for the provision of public services, such as health care, education, and social welfare. The public sector is a sector that is essential for the well-being of the population, and it is a sector that is subject to government intervention. The public sector is a sector that is important for the economy, and it is a sector that is subject to government intervention.

The public sector is a sector of the economy that is owned and controlled by the state. It is a sector that is responsible for the provision of public services, such as health care, education, and social welfare. The public sector is a sector that is essential for the well-being of the population, and it is a sector that is subject to government intervention. The public sector is a sector that is important for the economy, and it is a sector that is subject to government intervention.

The public sector is a sector of the economy that is owned and controlled by the state. It is a sector that is responsible for the provision of public services, such as health care, education, and social welfare. The public sector is a sector that is essential for the well-being of the population, and it is a sector that is subject to government intervention. The public sector is a sector that is important for the economy, and it is a sector that is subject to government intervention.

The public sector is a sector of the economy that is owned and controlled by the state. It is a sector that is responsible for the provision of public services, such as health care, education, and social welfare. The public sector is a sector that is essential for the well-being of the population, and it is a sector that is subject to government intervention. The public sector is a sector that is important for the economy, and it is a sector that is subject to government intervention.

Faculteit Natuur- en Sterrenkunde

Princetonplein 5
3584 CC Utrecht

Universiteit Utrecht